

Рекомендації Міжнародної федерації дзюдо з питань гендерної рівності

Соломянова-Кирильчук К.О., Таран Л.М.
Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У роботі здійснено аналіз рекомендацій Міжнародної федерації дзюдо (IJF), спрямованих на досягнення гендерної рівності в системі управління, підготовки та змагальної діяльності в дзюдо. Обґрунтовано актуальність проблеми для України з огляду на відсутність інституційних механізмів, політик і системного моніторингу участі жінок у дзюдо. На основі контент-аналізу ключових документів IJF узагальнено комплексну систему рекомендацій, що охоплює інституційні зміни, освіту та кар'єрний розвиток, рівність у змагальному процесі, оплаті праці, комунікаційні стратегії, статистичну звітність та моніторинг. Показано, що імплементація цих рекомендацій може стати підґрунтям для системного скорочення гендерного розриву в українському дзюдо та підвищення його відповідності міжнародним стандартам

Ключові слова: гендерна рівність; дзюдо; жінки; комплексна система рекомендацій.

Вступ. Наразі Україна суттєво відстає від країн-лідерок жіночого дзюдо в частині впровадження заходів щодо досягнення гендерної рівності, зокрема відсутні: відповідна комісія в складі Федерації дзюдо України (<https://ukrainejudo.com/>), розділ на сайті, присвячений цим питанням, офіційні документи чи політики, присвячені гендерній рівності, гендерно-орієнтовані ініціативи, медіакампанії скеровані на жінок, прозора і доступна статистика тощо. Звісно, є і певні успіхи, такі як прагнення до приведення складу керівництва у відповідність з вимогами IJF щодо квотування, бо позиції які обіймають жінки не є ключовими, а серед керівництва обласних федерацій жінки все ще відсутні. Як успіх можна відзначити призначення двох жінок до складу тренерів національної збірної команди: Ганни Каштанової головною тренеркою жіночої збірної команди України з дзюдо та Іванни Макухи тренеркою відповідальною за підготовку вікової категорії до 15 років. Менш з тим, серед підлітків до 15 років не проводяться ані континентальні першості, ані світові. З медіа-кампаній можна згадати короткометражний фільм «Анаконда», присвячений Дар'ї Білодід, наймолодшій в історії чемпіонці світу, разом з тим, варто зауважити, що ця стрічка не була ініційована федерацією, а була частиною рекламної кампанії Mitsubishi.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами і темами. Дослідження проведено згідно до плану науково-дослідної роботи кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури на 2025-2029 рр. за темою «Історичні, теоретичні та методичні аспекти

сучасної системи підготовки спортсменів» (номер державної реєстрації 0124U005127).

Мета дослідження: визначити комплекс рекомендацій Міжнародної федерації дзюдо (IJF) для системного покращення ситуації у сфері гендерної рівності в Україні.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використовувалися такі методи: аналіз і узагальнення даних наукової літератури, інтернет-ресурсів, контент-аналіз спортивних документів, аналіз, синтез.

Результати дослідження та їх обговорення. Задля поліпшення гендерної рівності в українському дзюдо, як на рівні керівного складу, так і залучення до тренувального та змагального процесу спортсменок, доцільно вивчити позитивні практики в інших країнах, а також важливо враховувати безпосередні рекомендації Комітету з гендерної рівності Міжнародної федерації дзюдо (IJF GEK). Отже, проаналізувавши Звіт Комісії з гендерної рівності (Čorak, 2025), Стратегію гендерної рівності IJF (<https://lnk.ua/y4XlyXQ4X>), Політику рівних умов змагань (<https://lnk.ua/9ernk23ep>) та Документ з кращими практиками щодо розвитку і залучення жінок-тренерок (<https://lnk.ua/y4z3kmBej>), можна визначити комплексну систему рекомендацій Міжнародної федерації дзюдо (IJF) для системного покращення ситуації у сфері гендерної рівності:

1. Управління та інституційні зміни (Čorak, 2021; <https://lnk.ua/aV7BOrxe1>):

- Національним федераціям (NJF) рекомендовано засновувати власні комісії з гендерної рівності для впровадження політики IJF на локальному рівні.

- Впровадження квот і встановлення цільового показника у 25% для представництва жінок у виконавчих комітетах та керівних органах національних федерацій.

- Забезпечення відкритих та рівних процедур найму на адміністративні та технічні посади.

2. Освіта та розвиток кар'єри для атлеток у відставці (<https://lnk.ua/y4z3kmBej>):

- Організація спеціалізованих практичних сесій Академії IJF виключно для жінок (щоб усунути логістичні та психологічні бар'єри) та надання стипендій для навчання.

- Активна участь у програмі «Жінки у високоефективному спорті» для підготовки елітних тренерських кадрів.

- Створення програм наставництва, де досвідчені лідерки допомагають молодим фахівчиням адаптуватися у професійному середовищі.

3. Рівність у змагальному процесі (<https://lnk.ua/9ernk23ep>):

- Санкціонування лише тих турнірів Світового туру дзюдо, які передбачають змагання як серед чоловіків, так і серед жінок.

- Забезпечення ідентичних правил, стандартів обладнання та – що найважливіше – рівних призових фондів для обох статей.

- Стимулювання участі жінок-рефері на змаганнях найвищого рівня для створення видимих рольових моделей.

4. Комунікація та подолання стереотипів (<https://www.ijf.org/ijf/documents/14>):

- Співпраця з медіа-партнерами для забезпечення рівного обсягу ефірного часу та публікацій для жіночих змагань.
- Використання історій успіху видатних дзюдоїсток для залучення дівчат у спорт та зміни соціального сприйняття дзюдо.
- Кампанія «Stronger Together», яка передбачає залучення чоловіків до адвокації гендерної рівності, наголошуючи, що різноманітність посилює вид спорту в цілому.

5. Моніторинг та фінансова підтримка (<https://www.ijf.org/ijf/documents/14>):

- Щорічне оновлення гендерної статистики через базу JudoBase для відстеження прогресу (особливо у сферах, де частка жінок наразі нижче 20 %).
- Обов'язкове виділення бюджетних коштів на заходи з гендерної рівності та використання грантів Олімпійської солідарності МОК.

Висновки. Аналіз документів Міжнародної федерації дзюдо засвідчує, що гендерна рівність розглядається IJF не як окрема ініціатива, а як системний підхід до розвитку виду спорту. Рекомендації охоплюють управлінський рівень, підготовку кадрового резерву, організацію змагального процесу, медійну політику, прозору статистичну звітність. Для України імплементація цих підходів є критично необхідною з огляду на відсутність інституціоналізованих механізмів гендерної політики у вітчизняному дзюдо. Впровадження цих заходів створить підґрунтя для зменшення структурної нерівності, підвищення представленості жінок у керівних і тренерських позиціях, а також для наближення українського дзюдо до міжнародних стандартів управління та розвитку.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. На основі аналізу успішних практик і політик Міжнародної федерації дзюдо (IJF) розробити рекомендації щодо сприяння розвитку гендерної рівності в Україні.

Література:

- Čorak S. (2025). Congress 2025 report of the Gender Equality Commission Director. International Judo Federation. Gender Equality Commission. 11.06.2025. https://78884ca60822a34fb0e6-082b8fd5551e97bc65e327988b444396.ssl.cf3.rackcdn.com/up/2025/06/6_08_Gender_Equality_-_ENG-174-1749729269.pdf
- Čorak S. (2021). Teamwork as a method of governing in judo. *Women in judo*. London: Routledge, 16-27. <https://doi.org/10.4324/9780429298738-3>
- IJF Gender Equality Commision. <https://www.ijf.org/ijf/documents/14>
- IJF Gender Equality Commision. Best practices in gender equality. Promoting the Participation of Women Coaches in Judo. https://78884ca60822a34fb0e6-082b8fd5551e97bc65e327988b444396.ssl.cf3.rackcdn.com/up/2025/05/Promoting_the_Participation_of-1747061746.pdf. <https://lnk.ua/y4z3kmBej>
- IJF Gender Equality Commision. National Federation Gender Statistics 17.04.2024. https://78884ca60822a34fb0e6-082b8fd5551e97bc65e327988b444396.ssl.cf3.rackcdn.com/up/2024/04/IJF_Gender_Statistics_-_17_04_-1713366736.pdf. <https://lnk.ua/aV7BOpxe1>
- IJF Gender Equality Commision. Policy for equal competition conditions. International Judo Federation. Gender Equality Commision. https://78884ca60822a34fb0e6-082b8fd5551e97bc65e327988b444396.ssl.cf3.rackcdn.com/up/2025/05/IJF_Gender_Equality_Policy_For-1747061638.pdf <https://lnk.ua/9ernk23ep>

IJF Gender Equality Strategy Version: Towards more gender equality and inclusion in judo.
10.09.2022. https://78884ca60822a34fb0e6-082b8fd5551e97bc65e327988b444396.ssl.cf3.rackcdn.com/up/2022/09/IJF_Gender_Equality_Strategy_V-1662801531.pdf <https://lnk.ua/y4XlyXQ4X>
Ukrainian Judo Federation. <https://ukrainejudo.com/>

Відомості про авторів:

Соломянова-Кирильчук Катерина Олегівна – здобувач

Харківська державна академія фізичної культури

<https://orcid.org/0000-0003-1920-4321>

E-mail: solomianova.kyrylchuk@gmail.com

Таран Лариса Миколаївна – к.фіз.вих., доцент

Харківська державна академія фізичної культури

<https://orcid.org/0000-0001-8141-443X>

E-mail: taranlarisa11@gmail.com

Надійшла до редакції 12.01.2026 р.